

j s n
VUOSIKERTOMUS 2009

Julkisen
sanan
neuvosto

JULKISEN SANAN NEUVOSTO 2009

HYVÄRINEN EROSI, UIMOSESTA PUHEENJOHTAJA

Puheenjohtaja Pekka Hyvärinen jätti eroanomuksensa neuvoston kokouksessa 10.12.2009. Hän perusteli eroaan neuvoston enemmistön ja puheenjohtajan välisellä näkemyserolla Ylen Silminnäkiä-ohjelmasta, jossa esitettiin nimettömään lähteeseen perustuva väittäjä pääministeri Matti Vanhasesta. Hyvärinen ehti toimia puheenjohtajana vajaat kaksi vuotta. Hän oli ensimmäinen puheenjohtaja, jolta odotettiin itsenäistä ja aktiivista panosta keskustelun herättäjänä ja päätöksentekijänä. Hän toimi tässä roolissa ansiokkaasti ja kasvatti neuvoston näkyvyyttä ja painoarvoa myös alan sisällä. Dramaattisen kokouksen jälkeen myös yleisön edustaja Pekka Iivanainen erosi tehtävästään.

22.12.2010 neuvoston uudeksi puheenjohtajaksi valittiin tietokirjailija, päätoimittaja emeritus Risto Uimonen. Hänen toimikautensa kestää vuoden 2012 loppuun.

Vuonna 2009 kautensa aloitti kaksi uutta varsinaista jäsentä, varapäätoimittaja Inkeri Pasanen Sanomalehtien liiton edustajana (varalla päätoimittaja Markku Mantila) ja yrittäjä Titta Sinisalo yleisön edustajana (varalla dosentti Anssi Halmesvirta).

Neuvoston ensimmäisenä varapuheenjohtajana toimi päätoimittaja Matti Saari ja toisena varapuheenjohtajana oikeustoimittaja Susanna Reinboth.

KOLMANNES PÄÄTÖKSISTÄ LANGETTAVIA

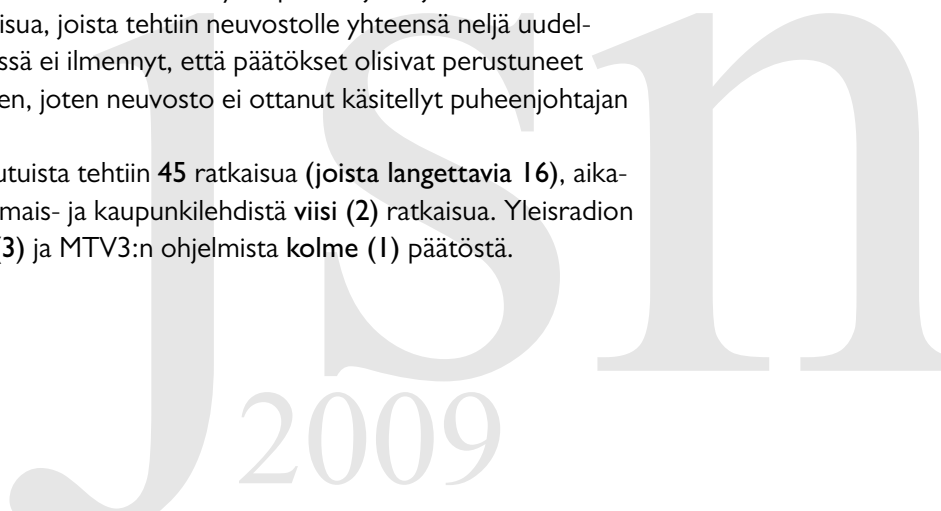
Neuvostolle lähetettiin vuoden aikana 189 kantelua. Niistä suurin osa ei päätynyt neuvoston käsittelyyn, mutta jokainen kantelija sai perustelut puheenjohtajan karsimispäätökselle. Perustelut lähetettiin myös ao. tiedotusvälineen päätoimittajalle, eli kantelun keskeinen sisältö meni viestimen tietoon. Neuvoston uudessa työjärjestyksessä määrättiin, että karsittujen kanteluiden materiaalia säilytetään neuvoston toimistossa puolen vuoden ajan, eli niitä ei enää arkistoida pysyvästi.

Karsimisen perusteita olivat edellisvuosien tapaan esimerkiksi asianomistajan suostumuksen puuttuminen, kolmen kuukauden määräajan ylittyminen, tai selkeästi makuasioista kanteleminen. Osa kantelijoista pyysi neuvostolta kantaa ilmastonmuutostutkimuksiin, sikainfluenssarokotteeseen, tai muihin keskustelua herättäneisiin tieteellisiin aiheisiin, mutta neuvosto ei lähtenyt arvioimaan tieteellisten väittämien perusteita.

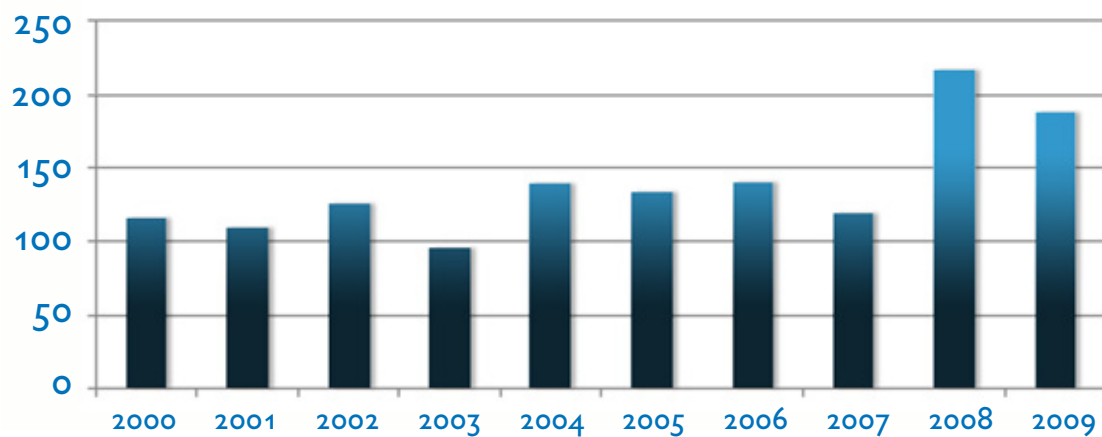
Neuvosto kokoontui kahdeksan kertaa ja teki 72 päätöstä, joista 23 oli langettavia. Langettavien osuus oli 32 prosenttia. Suhteellisen korkea prosentti johtuu tilanteesta, jossa muut kuin Silminnäkiä-kantelu jäivät joulukuun kokouksessa käsittelemättä. Myös jokunen puheenjohtajapäätöksensä valmisteltu vapauttava päätös jäi Hyvärisen eron vuoksi tekemättä vuoden 2009 loppuun mennessä.

Edellä mainittujen päätösten lukumäärään sisältyvät puheenjohtajan itsenäisesti tekemät 11 vapauttavaa ratkaisua, joista tehtiin neuvostolle yhteensä neljä uudelleenkäsitteilypyyntöä. Pyynnöissä ei ilmennyt, että päätökset olisivat perustuneet virheeseen tai väärinkäsitykseen, joten neuvosto ei ottanut käsitellyt puheenjohtajan päätöksiä uudelleen.

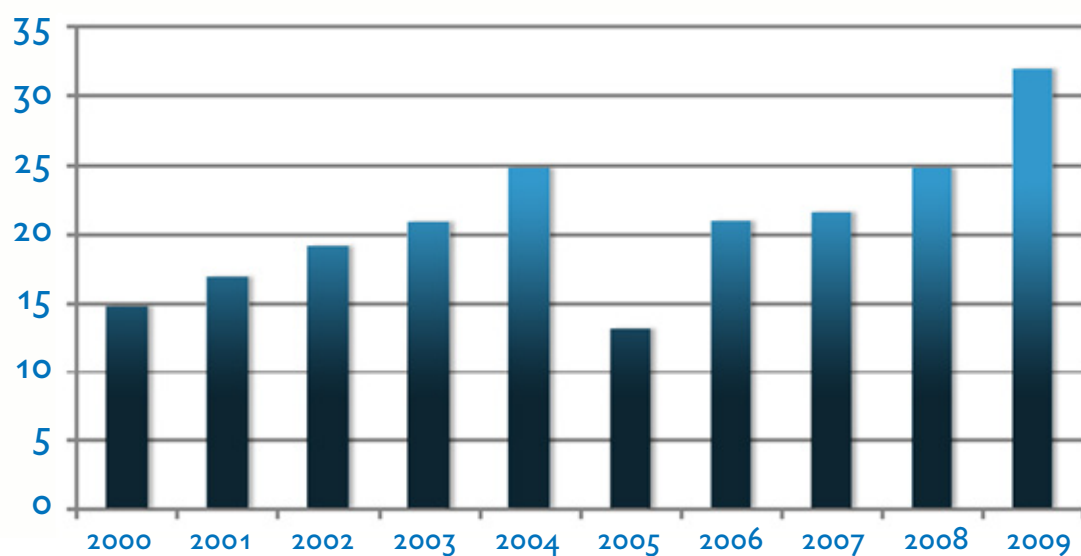
Sanoma- ja paikallislehtien jutuista tehtiin 45 ratkaisua (joista langettavia 16), aikauslehdistä yhdeksän (1) ja ilmais- ja kaupunkilehdistä viisi (2) ratkaisua. Yleisradion ohjelmista tehtiin kahdeksan (3) ja MTV3:n ohjelmista kolme (1) päätöstä.

KANTELUIDEN MÄÄRÄ

LANGETUSPROSENTTI

Neuvostolle lähetettiin 24 kantelua, jotka sihteerit karsivat ennen käsittelyyn-
topäätöksen tekemistä. Esikarsitut kantelut kohdistuvat mainoksiin tai sellaisiin
viestimiin, jotka eivät kuulu itsesääntelyn piiriin. Myös tällaisten kanteluiden lähet-
täjät saivat tiedon esikarsimisesta ja heille annettiin esimerkiksi Mainonnan eettisen
neuvoston yhteystiedot.

PERIAATEPÄÄTÖS NETTIARKISTOISTA

Tavallisia kanteluiden aiheita olivat jälleen piilomainonta ja yksityisyyden suoja. Yhä
useammat neuvostoon tulleet yhteydenotot ja kantelut kohdistuvat vain netissä
julkaistuun aineistoon. Neuvosto otti kantaa netin keskustelupalstoihin ja verkossa
julkaistuihin kuviin. On käynyt selväksi, että netissä julkaistaan sellaista materiaalia,
jota ei julkaistaisi paperilehdessä tai tv-ohjelmissa. Vaarana on, että netissä ja ns. pe-
rinteisissä välineissä aletaan soveltaa erilaisia eettisiä käytäntöjä. Tämä ei ole toivot-
tavaa, ja asiaa pohdittaneen Journalistin ohjeiden uudistustyön yhteydessä.

Päätöksistä erottuu myös niin sanottu Kela-kokonaisuus, jossa Helsingin Sanomi-
en julkaisema olennaisesti virheellinen tieto jatkoi elämäänsä muissa lehdissä. Tästä
vyyhdestä annettiin yhteensä viisi langettavaa päätöstä. Ratkaisujen yhteydessä
neuvosto korosti tietojen tarkistamisen merkitystä, myös siinä tapauksessa, että ne
on julkaistu aikaisemmin.

Periaatteellisesti merkittävä ennakkopäätös annettiin nettiarkistoista, joihin ei
neuvoston mielestä lähtökohtaisesti pidä puuttua jälkeenkäin. Arkistomuutoksia voi
tehdä vain erittäin harvinaisessa tilanteessa, jos esimerkiksi rikostuomioon liittyvä
arkistotieto aiheuttaa kohtuuttomiksi katsottavia seuraamuksia varsinkin nuorille
henkilöille. Neuvosto linjasi, että päätösvallan on tällaisissakin tapauksissa pysyttävä
toimituksissa ja lukijan täytyy saada tieto arkistoon tehdystä muutoksesta.

Neuvosto antoi liikenne- ja viestintäministeriölle lausunnon EU:n AV-direktiivin so-
veltamisesta suomalaiseen lainsäädäntöön. Lausunnossa otettiin selkeästi kielteinen
kanta piilomainontaan erityisesti uutis-, ajankohtais- ja lastenohjelmissa. Neuvoston
sihteerini Nina Porra kävi asiasta kuultavana eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokun-
nassa.

Toinen lausunto annettiin oikeusministeriölle lähdesuojaa koskevassa asiassa. Neu-
vosto vastusti ehdotuksia lähdesuojaan puuttumisesta ja etsintäasiamiehen toimen
perustamisesta.

YLEISÖTAPAAMISIA MEDIAILLOISSA

Uusi aluevaltaus neuvoston historiassa olivat Mediaillat, joiden kuluessa yleisöllä oli
mahdollisuus kysyä neuvoston toiminnasta. Mediaillat järjestettiin Helsingin ulkopuo-
lella, ja samassa yhteydessä tavattiin myös paikallisia päätoimittajia. Ensimmäinen Me-
diailta järjestettiin huhtikuussa Kouvolassa yhteistyössä Kouvolan Sanomien kanssa.
Paikalla oli suuri osa neuvoston jäsenistä. Yleisöä saatiin paikalla vähänlaisesti, mutta
se oli ilahduttavan aktiivista. Marraskuussa järjestettiin toinen Mediailta Oulussa,
jossa järjestelyissä oli mukana sanomalehti Kaleva. Toimiston henkilökunnan lisäksi
tilaisuuteen osallistuivat varapuheenjohtajat ja kannatusyhdistyksen hallitus, ja yleisöä
saatiin paikalle jo satakunta.

Neuvoston henkilökunta osallistui pyydettyä esimerkiksi oppilaitoksien jär-
jestämiin koulutus- ja keskustelutilaisuuksiin, ja puheenjohtaja teki neuvoston työtä
tunnetuksi myös lukuisissa haastatteluissa ja seminaareissa. Nina Porra osallistui

viestintäministeri Suvi Lindénin asettaman Mediafoorumin kokouksiin. Kansainväli-
siin puheenaiheisiin perehdyttiin Alliance of Independent Press Councils of Europe
–järjestön kokouksessa Oslolla, jossa paikalla olivat Suomesta puheenjohtaja ja
molemmat sihteerit. Erityisen vilkasta keskustelua herättivät muun muassa mahdolli-
sesti lapsille haitallinen journalismi ja neuvostojen välittäjärooli kantelijan ja vastaajan
yhteisymmärryksen edistäjänä.

JSN:N KANNATUSYHDISTYKSEN KERTOMUS VUODEN 2009 TOIMINNASTA

TASE VAHVISTUI SUUNNITELTUA ENEMMÄN

Julkisen sanan neuvoston toiminta rahoitettiin jäsenyhteisöjen maksamin vuosimak-
suin ja valtionavulla. Myös yksittäisten tiedotusvälineiden liittymis- ja vuosimaksut
toivat tuloja 1 400 euroa. Oikeusministeriö myönsi neuvoston toiminnan tukemiseen
valtion vuoden 2009 tulo- ja menoarviosta 82 000 euroa, joka on sama summa kuin
2008. Jäsenyhteisöt maksoivat kertomusvuonna 168 742 euroa (141 188 euroa
vuonna 2008). Valtion osuus yhdistyksen tuloista oli noin 32 prosenttia (36 prosent-
tia vuonna 2008 ja 44 prosenttia vuonna 2007). Valtion osuuden pieneneminen 2008
johtui siitä, että yhdistyksen kokonaismenot kasvoivat runsaasti, kun puheenjohtajan
profiilia terävöitettiin, mutta valtion osuus ei kasvanut. Vuonna 2009 valtion osuuden
suhteellinen pieneneminen jatkui.

Vuoden 2009 talousarvio tehtiin 7 000 euroa ylijäämäiseksi, jotta taseeseen
saataisiin puskuria yllättäviä menoja varten. Muuten budjetti takasi neuvoston ta-
vanomaisen toiminnan. Tilinpäätös osoittautui loppujen lopuksi noin 25 600 euroa
ylijäämäiseksi, mikä vahvistaa tasetta suunniteltua enemmän, noin 40 500 euroon.
Summa vastaa noin kuuden viikon menoja ja näkyy tietysti positiivisesti myös maksu-
valmiudessa.

Hyvä taloudellinen tulos johtui säästämisen ja tarkan taloudenpidon lisäksi myös
sitä, että yllättäviä menoja ei vuoden mittaan tullut. Toisaalta ”niukka” vuosi patosi
jonkin verran kohteita, joihin rahaa joka tapauksessa jossakin vaiheessa on käytettä-
vä: videoskriini, www-sivut (koulutus ja päivitys) ja toiminnan muu kehittäminen.

PASI KIVIOJA TULI HOLMBERGIN TILALLE

Kannatusyhdistyksen hallituksen puheenjohtajana toimi Suomen Journalistiliiton pu-
heenjohtaja **Arto Nieminen** ja hallituksen varapuheenjohtajana TV1:n kanavajohtaja
Riitta Pihlajamäki Yleisradiosta. Johtaja **Jukka Holmberg** Sanomalehtien liitosta oli
hallituksen jäsen 17.4.2009 saakka, jolloin hänen tilalleen valittiin kevätkokouksessa
johtaja **Pasi Kivioja** Sanomalehtien liitosta. Holmberg siirtyi alkuvuodesta Salon Seu-
dun Sanomien päätoimittajaksi. Yhdistyksen sihteerinä toimi **Ilkka Vänttinen**.

Hallituksen toimikausi oli poikkeuksellisen pitkä sääntömuutoksen vuoksi. Vuo-
den 2008 kevätkokous valitsi hallituksen vuoden 2009 loppuun saakka, koska uusien
sääntöjen mukaan valinta olisi ollut edessä heti vuoden 2008 syksyllä

Tilintarkastajina toimivat talouspäällikkö **Marjut Mikkonen** ja toimitusjohtaja **Jukka
Virta** ja varatilintarkastajina pääsihteerit **Eila Hyppönen** ja laskentapäällikkö **Marjo
Vänskä**. Yhdistys päätti syyskokouksessaan, että vuodesta 2010 alkaen siirrytään

yhteisötilintarkastajaan, joksi valittiin Tilintarkastusrenkas Oy. Tämän lisäksi valittiin vuodelle 2010 tilintarkastajaksi Marjut Mikkonen ja varalle Jukka Virta.

Sääntömääräisten kokousten lisäksi yhdistys piti 22.12.2009 ylimääräisen yhdistyksen kokouksen, koska puheenjohtaja **Pekka Hyvärinen** irtisanoutui 10.12.2009 päivätyllä kirjeellään neuvoston puheenjohtajan tehtävästä heti. Yhdistyksen kokous valitsi uudeksi puheenjohtajaksi tietokirjailija **Risto Uimosen** kaudeksi 1.2.2010–31.12.2012.

Yhdistyksen palkkahallintoa ja kirjanpitoa sekä soveltuvien osin myös talousarvioita hoiti Tilitoimisto **Maria Vuorenmaa**. Syksyllä toimiston nimi muuttui Kulttuuritilit Oy:ksi, mutta yhdistyksen kirjanpitoa hoitava henkilö ei vaihtunut. Www-sivujen teknisestä ylläpidosta vastaa VBS-Net. Sivujen hallinnoinnista ja sisällöstä vastaa neuvoston sihteeri **Nina Porra**.

Vuoden 2009 syksyllä neuvoston työssä otettiin iso askel, kun siirryttiin www-sivujen yhteydessä olevan extranetin käyttöön. Käyttäjätunnusten ja salasanojen takana olevassa sivustossa ovat neuvoston ja puheenjohtajan pöytäkirjat, esityslistat, mediaseuranta ja käsittelyssä olevien kanteluiden tausta-aineisto eli jutut, kuvat, kantelut, päätoimittajien vastaukset sekä mahdollinen muu aineisto. Perinteisellä kirjeellä neuvoston jäsenet ja varajäsenet saavat ainoastaan puheenjohtajan päätösesityksen kantelun ratkaisemiseksi. Uusi menettely säästää paperia ja postikuluja eli rahaa.

Kannatusyhdistys reagoi viime vuonna Jokelan koulusurmien tutkijalautakunnan raporttiin kartoittamalla tarpeet ja miettimällä mahdollisuuksia uusia Journalistin ohjeita. Alaikäisten kohtelun lisäksi myös toisen työn käyttämistä koskevaa kohtaa päätettiin pohtia. Työ oli tarkoitus saada valmiiksi jo vuoden 2010 keväällä, mutta taustayhteisöjen kesken sovittiin, että pöydälle nostetaan Journalistin ohjeet kokonaisuudessaan. Tällöin työ kestää ainakin vuoden 2010 loppuun saakka.

YHDISTYKSEN JÄSENET JA NIIDEN EDUSTAJAT

Kannatusyhdistyksen jäsenyhdistykset, niiden edustajat ja varaedustajat olivat seuraavat 2009:

Jäsenyhdistykset

Aikakauslehtien Liitto
 Kaupunkilehtien Liitto (lakkautettiin vuoden 2009 lopussa)
 Radio- ja televisiotoimittajien liitto
 Sanomalehtien Liitto
 Paikallislehtien Liitto
 Suomen Journalistiliitto
 Suomen Televisioiden Liitto
 Suomen Radioiden Liitto
 Yleisradio Oy

Jäsenten edustajia

AL liittojohtaja Mikko Hoikka
 SL johtaja Pasi Kivioja
 KLL päätoimittaja Marja-Leena Keinänen
 STL johtaja Petra Wikström-Van Eemeren ja päätoimittaja Merja Ylä-Anttila
 RTTL toimittaja Jari Niemelä
 SRL toimitusjohtaja Stefan Möller
 YLE kanavapäällikkö Riitta Pihlajamäki
 PL päätoimittaja Arto Henriksson
 SJL puheenjohtaja Arto Nieminen

Edustajien varajäseniä

päätoimittaja Juha Haapakoski (Henriksson)
 toimittaja Raino Hurme (Niemelä)
 markkinointi- ja tutkimusjohtaja Saara Itävuori (Hoikka)
 toiminnanjohtaja Sisko Ojajarvi (Keinänen)
 johtaja Kristiina Markkula (Kivioja)

Perussopimuksen muut allekirjoittajat: Kirkkonummen Sanomat, Kuluttaja, Sompio ja Uuden Suomen verkkolehti. Syyskokouksessa hyväksyttiin PAM-lehti perussopimuksen allekirjoittajaksi vuoden 2010 alusta alkaen.

J S n
 2009